

**U 31/2020 rd**

**Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning (*långfaciliteten för den offentliga sektorn*)**

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning samt en promemoria om förslaget.

På grund av rådets brådskande behandlingstid har statsrådets utredning E 71/2020 rd med motsvarande innehåll som i denna skrivelse exceptionellt getts innan till riksdagen.

Helsingfors den 2 juli 2020

Finansminister Matti Vanhanen

Finansråd Kristina Sarjo

FINANSMINISTERIET

PROMEMORIA  
17.6.2020

EU/2020/0976

## **KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM LÅNEFACILITETEN FÖR DEN OFFENTLIGA SEKTORN INOM MEKANISMEN FÖR EN RÄTTVIS OMSTÄLLNING**

### **1 Förslagets bakgrund och syfte**

Kommissionen antog den 11 december 2019 ett meddelande om den europeiska gröna given i vilket den presenterade sin plan för Europas nya tillväxtpolitik. För att nå det fastställda målet för ett klimatneutralt EU till 2050 föreslogs i programmet en mekanism för rättvis omställning som omfattar fonden för en rättvis omställning. Kommissionen offentliggjorde meddelandet den 14 januari 2020: investeringsplanen för ett hållbart Europa, d.v.s. investeringsplanen för den europeiska gröna given. Investeringsplanen för den europeiska gröna given och mekanismen för rättvis omställning är en del av Europas gröna utvecklingsprogram och utgör investeringspelaren i programmet. Statsrådet har lämnat en separat skrivelse U 2/2020 rd om fonden för en rättvis omställning.

Mekanismen för en rättvis omställning inriktas på de regioner och sektorer som påverkas mest av omställningen på grund av sitt beroende av fossila bränslen, exempelvis kol, torv och oljeskiffer, eller växthusgasintensiva industriella processer.

Europeiska kommissionen antog den 27 maj 2020 ett meddelande om en plan för återhämtning. I den ingår ett nytt instrument för återhämtningen, Next Generation EU. Syftet med det är att komplettera nationella åtgärder för att främja en rättvis socioekonomisk återhämtning, korrigera och återuppliva den inre marknaden, säkerställa jämlika verksamhetsförutsättningar och stödja brådskande investeringar i syfte att stödja framför allt den gröna och digitala omställningen. Syftet är att med hjälp av finansieringen av återhämtningsinstrumentet stärka bland annat fonden för en rättvis omställning vilken ingår i budgetramen genom att öka dess kapacitet från det ursprungligen föreslagna beloppet på 7,5 miljarder euro till 40 miljarder euro som ett led i mekanismen för en rättvis omställning. Avsikten är att under mekanismen för en rättvis omställning införa en separat lånefacilitet för den offentliga sektorn vilken på samma gång utgör investeringspelaren i mekanismen för en rättvis omställning.

Målet med lånefaciliteten för den offentliga sektorn är att med förmånliga lånevillkor stödja offentliga investeringar som inte genererar ett tillräckligt flöde av inkomster i de regioner och sektorer som påverkas mest av omställningen mot koldioxidneutralitet på grund av sitt beroende av fossila bränslen, exempelvis kol, torv och oljeskiffer, eller växthusgasintensiva industriella processer.

### **2 Allmänt**

Lånefaciliteten för den offentliga sektorn kommer att bestå av en gävo- och lånedel. Gåvodelen ska uppgå till 1,525 miljarder euro. Av beloppet finansieras största delen, d.v.s. 1,275 miljarder euro, med inkomster avsatta för särskilda ändamål och med 250 miljoner euro från de medel som har reserverats i den fleråriga budgetramen för 2021—2027. Bidraget kommer att minska låntagarnas finansiella kostnader.

Europeiska investeringsbanken (nedan *EIB*) ska agera som huvudsaklig finansieringspartner med en lånedel på 10 miljarder från sina egna medel. Med gåvodelen på 1,525 miljarder euro och lånedelen på 10 miljarder euro syftar lånefaciliteten för den offentliga sektorn till att mobilisera mellan 25 och 30 miljarder euro i offentliga investeringar under perioden 2021—2027. Lånefaciliteten står till buds för alla medlemsstater och utgår i den första fasen från anslagsallokationer för de olika medlemsstaterna.

Projekten ska uppfylla följande kriterier: projekten gagnar de territorier som har identifierats i de territoriala planerna för en rättvis omställning vilka har godkänts, projekten beviljas EIB-lån inom faciliteten och projekten genererar inte ett tillräckligt flöde av inkomster. Projekten ska också till övriga delar uppfylla de kriterier för långivning vilka EIB har ställt upp. De sektorer som ska kunna beviljas lån kommer att vara exempelvis energi, transportinfrastruktur, fjärrvärmesystem, kollektivtrafik, energieffektivitet och social infrastruktur. Avsikten är att de nationella gåvodelarna ska öronmärkas fram till den 31 december 2024. Därefter bör de återstående medel som har avsatts för lånefacilitetens gåvodel vara tillgängliga utan någon på förhand tilldelad nationell andel. Stöddelen uppgår i princip till högst 15 procent av lånebeloppet. Den kan uppgå till högst 20 procent av lånebeloppet i regioner som lider mest till följd av omställningen och som har den lägsta kapaciteten att själva finansiera offentliga investeringar.

Medlemsstaterna bereder egna territoriella planer för en rättvis omställning och planerna ska godkännas av kommissionen. Planerna skapar en inramning för att få stöd via tre finansieringsfaciliteter för en rättvis omställning: en fond för en rättvis omställning beviljar gåvomedel, en särskild facilitet inom InvestEU strävar efter att mobilisera privat finansiering och en lånefacilitet för den offentliga sektorn, vilken föreslås här, ska i sin tur erbjuda lånefinansiering för aktörer inom den offentliga sektorn. Det har beräknats att de här tre finansieringsfaciliteterna tillsammans får till stånd investeringar till ett belopp på minst 150 miljarder euro under 2021—2027.

### **3 Förslagets huvudsakliga innehåll**

#### **3.1 Allmänna bestämmelser och unionsstöd (kapitel I och kapitel II)**

Kommissionen offentliggjorde den 27 maj 2020 sitt förslag till en lånefacilitet för den offentliga sektorn under mekanismen för en rättvis omställning för att stödja aktörer inom den offentliga sektorn genom att samordna gåvo- och lånemedel vid omställningen till en kolneutral ekonomi framför allt i de regioner och på de sektorer som påverkas mest av omställningen. Målet är att reagera på allvarliga socioekonomiska utmaningar som har identifierats i de territoriella planerna för en rättvis omställning vilka medlemsstaterna har utarbetat. Avsikten är att öka investeringarna inom den offentliga sektorn och att stödja framför allt de projekt som inte genererar ett tillräckligt flöde av egna inkomster och som inte hade kunnat finansieras utan ett stödelement i EU-budgeten.

Avsikten är att stödelementsdelarna i finansieringssystemet finansieras med medel från EU-budgeten till ett belopp på 250 miljarder euro och med inkomster avsatta för särskilda ändamål till ett belopp på 1,275 miljarder euro som ska tillhandahållas genom återbetalningar från finansieringsinstrumenten och från överskottet från inbetalningarna till EU-garantin som inrättades genom EFSI-förordningen. Unionens stöd tillhandahålls som ett gåvostöd. Till slutet av 2024 inriktas stödet utifrån landspecifika allokationer uttryckta som procentandelar av det totala anslag som står till buds på det sätt som kommissionen noggrannare kommer att fastställa i en förordning om verkställigheten.

### **3.2 Stödberättigande (kapitel III)**

I förordningen definieras stödberättigande projekt. Projekten ska uppfylla följande kriterier: projekten stödjer sådana territorier som identifieras i en territoriell plan för en rättvis omställning vilken har blivit godkänd, projekten beviljas ett lån från EIB eller en annan finansieringspartner med stöd av lånefaciliteten, projekten genererar inte ett tillräckligt flöde av egna inkomster och finansieras utan unionsstöd och får inte heller stöd inom ramen för något annat unionsprogram för finansieringsstöd. Endast aktörer inom den offentliga sektorn kan få stödet. En privaträttslig aktör kan i det fall att den anförtratts offentliga förvaltningsuppgifter också vara stödmottagare.

### **3.3 Bidrag (kapitel IV)**

Bidraget, d.v.s. gåvodelen, får i regel inte överstiga 15 procent av det lånebelopp som beviljas inom ramen för lånefaciliteten. För projekt i territorier belägna i NUTS2-regioner med en BNP per capita på högst 75 procent av genomsnittlig BNP i EU27-länderna får stödprocenten emellertid inte överstiga 20 procent. Betalningar av gåvodelen får också delas upp i flera delbetalningar som görs i takt med att ett projekt avancerar. Gåvodelen kan på vissa grunder också minskas eller så kan utbetalningen helt och hållet upphöra om projektet inte avancerar enligt planerna.

### **3.4 Rådgivningsstöd (kapitel V), uppföljning, rapportering, utvärdering, övervakning (kapitel VI)**

Förslaget innehåller också bestämmelser om rådgivningsstöd, uppföljning, rapportering, utvärdering och övervakning. En interimsvärdering ska göras senast den 30 juni 2025 och en slutlig utvärdering ska göras senast den 31 december 2031.

Förslaget möjliggör också att befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen i de ärenden som det föreskrivs närmare om i förordningen.

### **3.5 Övergångsbestämmelser och slutbestämmelser (kapitel VII)**

Stödmottagarna och finansieringspartnerna ska se till att det unionsstöd som tillhandahålls inom lånefaciliteten synliggörs, särskilt när det gäller att främja projekten och deras resultat. Om så är nödvändigt och på vissa villkor får anslag föras in i budgeten efter 2027 för att täcka utbetalningen av delar av unionsstödet i form av bidrag.

### **3.6 Förslagets rättsliga grund samt förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och grundlagen**

Förslagets rättsliga grund är artikel 174 och artikel 175.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

I enlighet med artikel 174.1 i kommissionens EUF-fördrag ska unionen utveckla och fullfölja verksamhet för att stärka sin ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning. Unionen ska särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika territoriernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna.

I artikel 175.3 i EUF-fördraget föreskrivs att om särskilda åtgärder behöver vidtas utanför fonderna och utan att det påverkar tillämpningen av de åtgärder som det beslutats om inom ramen

för unionens övriga politik, får Europaparlamentet och rådet besluta om sådana särskilda åtgärder i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén.

Enligt artikel 5 om subsidiaritetsprincipen i fördraget om Europeiska unionen (FEU) ska åtgärder vidtas på EU-nivå endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt kommissionen är de utmaningar som omställningen till en koldioxidneutral ekonomi som man med hjälp av mekanismen för en rättvis omställning har för avsikt att hantera av den kalibern att det behövs åtgärder på unionsnivå. Enligt kommissionen kan målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning uppnås av medlemsstaterna, utan kan bättre uppnås på EU-nivå med tanke på åtgärdernas omfattning och verkningar. Insatser på EU-nivå kan säkerställa att de offentliga aktörerna i medlemsländerna har likvärdiga möjligheter till en förmånligare finansiering och jämna ut skillnader som beror på medlemsstaternas varierande förmåga att stödja offentliga projekt med nationella budgetmedel. Lånefaciliteten för den offentliga sektorn är planerad så att den stämmer överens med proportionalitetsprincipen på så sätt att den erbjuder tillfälligt öronmärkta och specificerade gåvodelar som beaktar utvecklingsgraden i de olika regionerna.

Statsrådet anser att förslagen följer proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen. Statsrådet anser inte att förslagen strider mot Finlands grundlag eller förpliktande instrument för grundläggande och mänskliga rättigheter.

Lagstiftningsförslaget behandlas genom ordinarie lagstiftningsförfarande.

#### **4 Förslagets konsekvenser**

##### **4.1 Konsekvenser för EU-budgeten**

Lånefaciliteten för den offentliga sektorn kommer att bestå av en gåvo- och lånedel. Gåvodelen ska uppgå till 1,525 miljarder euro. Av beloppet finansieras största delen, d.v.s. 1,275 miljarder euro, med inkomster avsatta för särskilda ändamål och med 250 miljoner euro från de medel som har reserverats i den fleråriga budgetramen för 2021—2027.

Avsikten är att stödelementsdel i finansieringssystemet finansieras med medel från EU-budgeten till ett belopp på 250 miljoner euro och med inkomster avsatta för särskilda ändamål till ett belopp på 1,275 miljarder euro som ska tillhandahållas genom återbetalningar från finansieringsinstrumenten och från överskottet från inbetalningarna till EU-garantin som inrättades genom EFSI-förordningen. Unionens stöd tillhandahålls som ett gåvostöd.

##### **4.2 Konsekvenser för Finlands lagstiftning**

Förordningen utgör direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna. Den förutsätter inte ändringar i den nationella lagstiftningen.

##### **4.3 Ekonomiska konsekvenser**

Finlands andel uppgår enligt kommissionens ursprungliga förslag om fonden för en rättvis omställning till 164,8 miljoner euro, d.v.s. cirka 2,2 procent av fondens totala medel. Om den för Finland öronmärkta stöddelen också i fråga om den här nya lånefaciliteten för den offentliga

sektorn följer samma utdelningsgrund, kan man räkna med att Finlands andel utifrån de beräkningar som kommissionen framlägger kan relativt sett vara ganska god. Den medlemsstatsspecifika allokeringen ingår som ett led i förhandlingarna om budgetramshelheten. Allokationsnycklarna för stöden är centrala när man bedömer de olika förslagens ekonomiska konsekvenser. Finlands andel är bunden till de eventuella ändringar av fondens totala medel eller utdelningsmetoden som fastställs vid förhandlingarna.

Förslaget kan föranleda ännu svårdefinierbara behov av att granska tillräckligheten av EIB:s kapital. Kommissionens förslag till ett stödinstrument för soliditeten, utökningen av InvestEU och ett nytt strategiskt instrument samt till en rättvis överöringsmekanism för den offentliga sektorns lånearrangemang kommer då de förverkligas att inverka på tillräckligheten av EIB:s kapital. Det är ytterst sannolikt att EIB:s kapital måste utökas för att banken ska kunna genomföra de ifrågavarande finansiella instrumenten. Det är in detta skede ännu för tidigt att bedöma behovet av eventuell kapitalökning, eftersom banken inte ännu kunnat analysera och bedöma hur kommissionens förslag inverkar på bankens affärsverksamhet och kapitalets tillräcklighet. Finlands andel av EIB:s kapital är 1,48 procent.

De ekonomiska konsekvenserna kommer att vara beroende av det återhämtningspaket som inrättas och dess storlek samt av att det samförstånd som ska uppnås om EU:s kommande finansieringsram.

## **5 Ålands behörighet**

Ärendet omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet enligt 5 kap. 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

## **6 Behandling av förslaget på nationell nivå och i EU**

Utkastet till skrivelsen har beretts vid finansministeriet.

Förslaget till förordning och statsrådets skrivelse om det (E/71/2020) har behandlats i sektionen för ekonomisk samordning och internationella finansieringsfrågor genom skriftlig förfarande den 11 juni 2020, i MFF-ledningsgruppen som behandlar budgetramsförhandlingarna den 12 juni 2020 och i EU-ministerutskottet den 17 juni 2020.

Statsrådets skrivelse har behandlats i statsrådets finansutskott och vid statsrådets allmänna sammanträde den 2 juli 2020.

## **7 Statsrådets ståndpunkt**

Statsrådet fastställde ståndpunkter i fråga om kommissionens förslag till återhämtningspaket i en skrivelse som lämnades den 4 juni 2020 (E 64/2020).

Därtill preciseras ståndpunkten i fråga om kommissionens förordning om lånefaciliteten för den offentliga sektorn inom mekanismen för en rättvis omställning relaterat till kommissionens förslag till återhämtningspaket.

Till omfattningen och karaktären av finansieringen för kommissionens förslag tas ställning separat i samband med förhandlingarna om budgetramen som helhet.

Statsrådet välkomnar i princip kommissionens förslag gällande stödet av en rättvis omställning. Statsrådet anser att det är viktigt att man med hjälp av lånefaciliteten för den offentliga sektorn stödjer EU:s omställning till klimatneutralitet till 2050 och att man även bidrar till ett mer ambitiöst mål för EU:s utsläppsminskning till 2030. För att Europa ska uppnå målet att bli koldioxidneutralt behövs mångsidiga åtgärder på regional och lokal nivå för att säkerställa en kontrollerad omställning som beaktar utsläppsminskningens åtgärdernas sociala, ekonomiska, regionala, hälsomässiga och miljömässiga konsekvenser.

Det är viktigt att EU-budgeten stödjer en rättvis omställning i samtliga medlemsstater. Genom att ge stöd till investeringar som inte ger tillräckliga inkomster och som annars inte skulle ha fått ekonomiskt stöd utan bidragsdel syftar lånefaciliteten till att ge offentliga organ de ytterligare medel som behövs för att hantera de sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar som följer av anpassningen till klimatomställningen. Stödet inom ramen för lånefaciliteten för den offentliga sektorn kommer också att komplettera de finansiella produkter som erbjuds genom det särskilda programmet för en rättvis omställning inom InvestEU. Vid finansieringen bör man konsekvent beakta målet med klimatneutralitet och förutom de sektorer som nämns i kommissionens förslag också naturbaserade lösningar.

Bedömningen av förslagen i förordningen och arbetet med att ta fram mera detaljerade ståndpunkter fortsätter. Statsrådets ståndpunkter är preliminära och de kommer att preciseras i samband med att lagstiftningsförslagen framskrider och finansieringslösningarna blir tydligare.

Det ändrade förslaget till budgetram för åren 2021—2027 (MFF+) och förslaget till ett nytt återhämtningsinstrument granskas och riktlinjerna om dessa uppgörs separat i statsrådets skrivelse E 64/2020 rd om förslaget.